

ΕΚΘΕΣΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΣΥΝΕΠΕΙΩΝ ΡΥΘΜΙΣΕΩΝ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ: ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ, ΔΙΑΦΑΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ: 2107786730

ΥΠΗΡΕΣΙΑ:

ΘΕΣΗ / ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ:

ΤΗΛΕΦΩΝΟ:

E-MAIL:

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΝΟΜΟΥ:

Ευρωπαϊκή εντολή έρευνας στις ποινικές υποθέσεις – εναρμόνιση της νομοθεσίας με την Οδηγία 2014/41/ΕΕ

ΠΕΡΙΛΗΠΤΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ

ΣΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΣ ΑΞΙΟΛΟΓΟΥΜΕΝΗΣ ΡΥΘΜΙΣΗΣ

Με το παρόν σχέδιο νόμου επιδιώκεται η προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας με τις προβλέψεις της Οδηγίας 2014/41/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 3ης Απριλίου 2014 περί της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας σε ποινικές υποθέσεις (ΕΕ L 130 της 1.5.2014, σελ. 1-36). Με τη συγκεκριμένη Οδηγία θεσπίζεται ένα συνολικό σύστημα συγκέντρωσης αποδεικτικών στοιχείων σε υποθέσεις με διασυνοριακή διάσταση βάσει της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων και διαταγών και αντικαθίστανται υπάρχοντα νομοθετήματα στον τομέα της δικαστικής συνδρομής (βλ. σημείο 6 Προοιμίου). Στο σχέδιο νόμου ρυθμίζονται συνολικά τα ζητήματα που αφορούν στην Ευρωπαϊκή Εντολή Έρευνας (εφεξής ΕΕΕ) και στον βαθμό που πρόκειται για νέο θεσμό για την εθνική έννομη τάξη και το δικονομικό μας δίκαιο προκρίθηκε η αυτοτελής και ειδική ρύθμισή της και όχι η τροποποίηση υφιστάμενων κανόνων, άλλωστε η επιλογή αυτή

είναι αναγκαία λόγω του ότι αντικαθιστά η Οδηγία και Διεθνείς Συμβάσεις στον τομέα της δικαστικής συνδρομής.

--

A: ΚΥΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΟΥΜΕΝΗ ΡΥΘΜΙΣΗ

1. Αναγκαιότητα

1.1. Περιγράψτε το πρόβλημα (οικονομικό, κοινωνικό ή άλλο), το οποίο καθιστά αναγκαία την προώθηση και ψήφιση της αξιολογούμενης ρύθμισης

Η δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις σύμφωνα με το άρθρο 82 παρ. 1 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (εφεξής ΣΛΕΕ) στηρίζεται στην αμοιβαία αναγνώριση των δικαστικών αποφάσεων και διαταγών. Τα προϋπάρχοντα νομοθετήματα στον τομέα αυτόν, όμως, είτε περιορίζονται στη δέσμευση περιουσιακών ή αποδεικτικών στοιχείων (Απόφαση – Πλαίσιο 2003/577/ΔΕΥ) είτε αφορούν μόνο ήδη υπάρχοντα αποδεικτικά στοιχεία και ως εκ τούτου καλύπτουν περιορισμένο φάσμα των ποινικών υποθέσεων (Απόφαση - Πλαίσιο 2008/978/ΔΕΥ), για τον λόγο αυτό η Οδηγία 2014/41/ΕΕ κρίθηκε αναγκαίο να θεσπίσει ένα ολοκληρωμένο και με οριζόντιο πεδίο εφαρμογής σύστημα συγκέντρωσης αποδεικτικών στοιχείων με την εκτέλεση ενός ή περισσότερων συγκεκριμένων ερευνητικών μέτρων στο κράτος εκτέλεσης της ΕΕΕ (κράτος εκτέλεσης). Η Ευρωπαϊκή Εντολή Έρευνας έχει ως βασικό στόχο τον τερματισμό του διάσπαρτου καθεστώτος συγκέντρωσης αποδεικτικών στοιχείων που ίσχυε σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης στον χρόνο πριν από τη θεσμοθέτησή της και θα αποτελέσει για τον λόγο αυτό νομική πράξη για ευρεία εφαρμογή της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης σε ποινικές υποθέσεις, επιτυγχάνει μάλιστα γενική ισορροπία συνδυάζοντας την ασφάλεια δικαίου και την προστασία των δικαιωμάτων υπεράσπισης με την αποτελεσματικότητα της διαδικασίας. Επιπλέον, δεδομένων των προβλέψεων των άρθρων 288 παρ. 3, 291 παρ. 1 της ΣΛΕΕ και του άρθρου 36 παρ. 1 της Οδηγίας πρέπει η χώρα μας να λάβει μέτρα για συμμόρφωση

της νομοθεσίας με την εν λόγω Οδηγία και το επιδιωκόμενο με αυτή αποτέλεσμα μέχρι 22.05.2017. Είναι επομένως αναγκαία η προσθήκη των προτεινόμενων ρυθμίσεων στην εθνική μας νομοθεσία.

1.2. Αναφέρατε τους στόχους που επιδιώκει η αξιολογούμενη ρύθμιση συμπεριλαμβάνοντας επιπλέον τυχόν ποσοτικοποιημένα και ποιοτικά στοιχεία των επιδιωκόμενων στόχων και αποτελεσμάτων

Το προτεινόμενο σχέδιο νόμου αποσκοπεί στη συνολική ρύθμιση των ζητημάτων που αφορούν στην Ευρωπαϊκή Εντολή Έρευνας. Περιέχει για τον σκοπό αυτό διατάξεις που αφορούν στον ορισμό, το πεδίο εφαρμογής και τις διαδικασίες στο πλαίσιο των οποίων μπορεί να εκδοθεί μια ΕΕΕ (άρθρα 1-5), διατάξεις που αφορούν στην έκδοση και διαβίβαση ΕΕΕ (άρθρα 6-10) και στην εκτέλεση της ΕΕΕ από την Ελλάδα (άρθρα 11-23). Επίσης περιέχει ειδικές διατάξεις για συγκεκριμένα ερευνητικά μέτρα (άρθρα 24-31), διατάξεις που αφορούν στην άρση απορρήτου τηλεπικοινωνιών (άρθρα 32-33), σε προσωρινά μέτρα (άρθρα 34) και τελικές διατάξεις (άρθρο 35).

Ρυθμίζεται συνολικά η ΕΕΕ ως δικαστική απόφαση για την εκτέλεση ενός ή περισσότερων ερευνητικών μέτρων σε άλλο κράτος μέλος, με σκοπό τη λήψη ή συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων. Προς τον σκοπό αυτό διευκολύνεται η έρευνα και η δίωξη αξιόποινων συμπεριφορών με διασυνοριακή διάσταση και διασφαλίζεται έτσι η θεσμοθέτηση ενός ενιαίου και με οριζόντιο πεδίο εφαρμογής συστήματος συγκέντρωσης αποδεικτικών στοιχείων. Όλο αυτό κατατείνει στην ταχύτερη αναγνώριση αποφάσεων και στην αποδοτικότερη δικαστική συνεργασία, επιτυγχάνεται δε ταυτοχρόνως ο απώτερος στόχος της Ένωσης που συνίσταται στη διατήρηση και ανάπτυξη ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης (βλ. Προοίμιο Οδηγίας).

Πέραν των ανωτέρω θα συμβάλλει το προτεινόμενο σχέδιο νόμου στη βελτίωση της δικαστικής συνεργασίας της χώρας μας με τα άλλα κράτη μέλη, αλλά και στην υποβοήθηση του έργου των εθνικών δικαστικών αρχών με την ανταλλαγή των συγκεντρωμένων δια της ΕΕΕ αποδεικτικών στοιχείων. Η χρήση της τεχνολογίας σε συγκεκριμένα ερευνητικά μέτρα για τα οποία μπορεί να εκδοθεί ΕΕΕ θα έχει τόσο

δημοσιονομικά όσο και πρακτικά επωφελή αποτελέσματα, καθόσον θα αποφεύγονται περιττές ενέργειες και δαπάνες.

Η μετάβαση από την αμοιβαία δικαστική συνδρομή στην αμοιβαία αναγνώριση μέσω της Ευρωπαϊκής Εντολής Έρευνας δεν συνεπάγεται πλήρη αυτοματισμό κατά την εκτέλεση των αποφάσεων, καθόσον στην Οδηγία περιέχονται, και συνακόλουθα στο σχέδιο νόμου, γενικοί και ειδικοί λόγοι άρνησης εκτέλεσης Ευρωπαϊκής Εντολής Έρευνας. Περιέχονται, επομένως, ρυθμίσεις που παρέχουν τη δυνατότητα άρνησης της εκτέλεσης από το κράτος εκτέλεσης, όταν συντρέχουν συγκεκριμένοι λόγοι άρνησης.

1.3. Αναφέρατε αναλυτικά τις κοινωνικές και οικονομικές ομάδες που επηρεάζει άμεσα και αυτές που επηρεάζει έμμεσα η αξιολογούμενη ρύθμιση και προσδιορίστε τον λόγο της επιρροής.

Το σχέδιο νόμου επηρεάζει μόνο έμμεσα το σύνολο της ελληνικής κοινωνίας, μέσω της βελτίωσης και επέκτασης της δικαστικής συνεργασίας. Πρόκειται για νεοπαγή θεσμό δικαστικής συνεργασίας για την εθνική μας έννομη τάξη, ως εκ τούτου υφίσταται αδυναμία εκτίμησης των συνεπειών τους αναλυτικά ανά κοινωνική ομάδα.

2. Καταλληλότητα

2.1. Αναφέρατε, εάν υπάρχουν, προηγούμενες προσπάθειες αντιμετώπισης του ίδιου ή παρόμοιου προβλήματος στην Ελλάδα και περιγράψτε αναλυτικά τα επιτυχή και τα προβληματικά σημεία των προσπαθειών αυτών

Πρόκειται για την πρώτη προσπάθεια αντιμετώπισης του προβλήματος μέσω ενός συνολικού συστήματος συγκέντρωσης αποδεικτικών στοιχείων τόσο σε εθνικό όσο και σε ενωσιακό επίπεδο. Το Ευρωπαϊκό Ένταλμα Συλλογής Αποδεικτικών Στοιχείων (ΕΕΣΑΣ), που θεσμοθετήθηκε με την Απόφαση-Πλαίσιο 2008/978/ΔΕΥ λόγω του περιορισμένου πεδίου εφαρμογής του και της μη λήψης μέτρων σε πολλές εθνικές έννομες τάξεις για τη μεταφορά του σε αυτές, αντικαταστάθηκε από την Οδηγία 2014/41/ΕΕ, ενώ η προαναφερθείσα Απόφαση-Πλαίσιο καταργήθηκε ρητά λόγω

του ότι είχε χάσει τη χρησιμότητά της [άρθρο 1 του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/95 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 20ης Ιανουαρίου 2016 για την κατάργηση ορισμένων πράξεων στον τομέα της αστυνομικής συνεργασίας και της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις (ΕΕ L 26 της 2.2.2016, σελ. 9-12)].

Εξάλλου, η παρούσα νομοθετική πρωτοβουλία μπορεί να προσαρμοστεί σε πρότυπο ισχύοντος κανόνα της εθνικής μας νομοθεσίας, επειδή αφενός δεν υφίσταται σχετικός κανόνας, αφετέρου πρόκειται για ένα συνολικό σύστημα συγκέντρωσης αποδεικτικών στοιχείων. Για αυτό, προκρίθηκε η ρύθμισή του με ειδικό νόμο αυτοτελώς και όχι με τροποποιήσεις ή προσθήκες διατάξεων στον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας ή σε άλλα σχετικά με τη δικαστική συνδρομή ισχύοντα νομοθετήματα.

2.2. Αναφέρατε τουλάχιστον ένα παράδειγμα αντιμετώπισης του ίδιου ή παρόμοιου προβλήματος σε χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του ΟΟΣΑ (εφόσον υπάρχει) και αιτιολογήστε τον λόγο για τον οποίο επιλέξατε τη συγκεκριμένη χώρα.

Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω και επισημαίνεται από την Οδηγία 2014/41/ΕΕ (σημ. 3 και 4 Προοιμίου) οι προϊσχύουσες αυτές νομικές πράξεις της Ένωσης δεν μπόρεσαν να διασφαλίσουν την αμοιβαία αναγνώριση των δικαστικών αποφάσεων και διαταγών στον επιθυμητό βαθμό. Για τον λόγο αυτό, για τη θέσπιση ενός συνολικού συστήματος συγκέντρωσης αποδεικτικών στοιχείων σε επίπεδο Ένωσης, καταρτίστηκε πρόταση Οδηγίας με πρωτοβουλία επτά κρατών μελών προκειμένου να τεθεί τέλος στο αποσπασματικό καθεστώς συγκέντρωσης αποδεικτικών στοιχείων. Τα κράτη μέλη που αναγνώρισαν το κοινό σε όλη την Ένωση πρόβλημα προκειμένου να το επιλύσουν υπέβαλαν πρόταση Οδηγίας που οδήγησε στη θέσπιση της Οδηγίας 2014/41/ΕΕ. Αφορά, με άλλα λόγια, όχι εθνικό, αλλά ενωσιακό πρόβλημα, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να αναζητηθεί παράδειγμα αντιμετώπισής του σε εθνικό επίπεδο.

Επιπλέον η δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση θεμελιώνεται στην αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων και διαταγών και περιλαμβάνει την προσέγγιση των νομοθεσιών σε συγκεκριμένους τομείς καταπολέμησης της εγκληματικότητας, όπως προκύπτει από τον συνδυασμό

των άρθρων 82 παρ. 1 και 83 παρ. 2 ΣΛΕΕ, η πρώτη διάταξη της οποίας αποτελεί τη νομική βάση της προαναφερόμενης Οδηγίας. Επειδή οι ρυθμίσεις των διατάξεων της Οδηγίας είναι καινοφανείς, τα μέτρα λαμβάνονται σε ευρωπαϊκό επίπεδο και έτσι δεν υπάρχουν ακόμα ενδεδειγμένα παραδείγματα μεμονωμένων κρατών προς αναφορά.

2.3. *Απαριθμήστε αναλυτικά τα διατάγματα και τις κανονιστικές πράξεις που πρέπει να εκδοθούν, προκειμένου να εφαρμοστεί πλήρως η αξιολογούμενη ρύθμιση και περιγράψτε για κάθε μία από αυτές τυχόν θέματα που πρέπει να προσεχθούν κατά την εφαρμογή της.*

Δεν προβλέπεται η έκδοση διαταγμάτων ή άλλων πράξεων.

3. Συνέπειες στην Οικονομία

Οι προτεινόμενες ρυθμίσεις με την αμοιβαία αναγνώριση των δικαστικών αποφάσεων και διαταγών σε ποινικές υποθέσεις συμβάλλουν στη βελτίωση της απονομής της δικαιοσύνης, με την απλούστευση νέων διαδικασιών Ευρωπαϊκής Εντολής Ερευνας, σε σχέση με το προγενέστερο καθεστώς των δικαστικών συνδρομών, δεν προσθέτουν νέες πιστώσεις και βάρη στον προϋπολογισμό του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Επομένως, από τις προτεινόμενες διατάξεις δεν προκαλείται πρόσθετη δαπάνη ή απώλεια εσόδων από τον κρατικό προϋπολογισμό.

4. Συνέπειες στην κοινωνία και στους πολίτες

Με το σχέδιο νόμου ενισχύεται η αμοιβαία αναγνώριση των δικαστικών αποφάσεων και αντιμετωπίζεται η πρόκληση της διεθνούς εγκληματικότητας στη διασυνοριακή της διάσταση, που σηματοδοτούν ότι η ΕΕ οδεύει προς τη δημιουργία ενός ενιαίου χώρου, στον οποίο θα υπάρχει αμοιβαία εμπιστοσύνη και αλληλοϋποστήριξη μεταξύ των εθνικών αρχών επιβολής του νόμου. Αφετηρία θα

αποτελέσει η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ.

Θα εμπεδώσει και θα διευρύνει την ιδέα της δικαιοσύνης στους πολίτες, καθόσον εφεξής με το εν λόγω σχέδιο νόμου η συγκέντρωση των αποδεικτικών στοιχείων για υποθέσεις διασυνορακού χαρακτήρα θα είναι ευχερέστερη λόγω της εξάλειψης της διαφοράς των νομικών συστημάτων των κρατών μελών.

5. Συνέπειες στη Δημόσια Διοίκηση και την απονομή της Δικαιοσύνης

Το σχέδιο νόμου αναμένεται να έχει θετικό αντίκτυπο στην αντιμετώπιση των εγκλημάτων που μπορεί να έχουν σημαντικό δυασυνοριακό χαρακτήρα. Οι νέες διατάξεις που αφορούν στην Ευρωπαϊκή Εντολή Έρευνας ενισχύουν το ισχύον θεσμικό πλαίσιο δικαστικής συνδρομής, καθόσον από την αμοιβαιότητα της δικαστικής συνδρομής μεταβαίνει στην αμοιβαία αναγνώριση δικαστικών αποφάσεων και διαταγών σε ποινικές υποθέσεις, όχι όμως αυτόματα, δεδομένων των προβλέψεων για άρνηση εκτέλεσης της ΕΕΕ. Προς την κατεύθυνση αυτή διευκολύνεται αρκούντως και το έργο της δικαιοσύνης, ενώ ρυθμίσεις που περιέχονταν σε διατάξεις διαφόρων νομικών πράξεων ενοποιούνται στο πλαίσιο της Οδηγίας και καθίστανται υποχρεωτικές ως προς το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα για την εθνική έννομη τάξη όπως και για τις εθνικές έννομες τάξεις.

6. Νομιμότητα

Το παρόν σχέδιο νόμου εναρμονίζεται με τα άρθρα 7 και 19 παρ. 3 του Συντάγματος. Έχουν τηρηθεί οι αρχές της καλής νομοθέτησης όπως καθορίζονται στον ν. 4048/2012 και οι βασικοί νομοτεχνικοί κανόνες κατά τη διαμόρφωση των προτεινόμενων ρυθμίσεων που περιγράφονται στο εγχειρίδιο οδηγιών ενσωμάτωσης της Κεντρικής Νομοπαρασκευαστικής Επιτροπής.

7. Διαφάνεια- κοινωνική συμμετοχή.

Στο πλαίσιο υλοποίησης των αρχών της καλής νομοθέτησης και στο συγκεκριμένο

- 83 -

σχέδιο νόμου έγινε χρήση των μέσων αυτής, όπως αυτά ορίζονται στο αρ. 5 ν. 4048/2012 (Α' 34). Συγκεκριμένα, όπως το αρ. 6 του ως άνω νόμου προβλέπει, το παρών σχέδιο νόμου τέθηκε σε διαβούλευση.